

KINA I JAVNO MNJENJE U SRBIJI

GODIŠNJI PREGLED
MART 2022-APRIL 2023.

Autori

Dragoslav Rašeta
Dimitrije Milić
Miljan Mladenović
Lana Radnić
Mijat Kostić

MAJ 2023.

VIŠE O PROJEKTU

Istraživanje se sprovodi u okviru projekta „Raising Awareness About Foreign Authoritarian Influence“ koji se sprovodi uz podršku *National Endowment For Democracy (NED)*, kao i uz podršku *International Republican Institute (IRI) Beacon Project* u sferi prikupljanja podataka za potrebe medijskog monitoringa i analize medija. Stavovi izrečeni u daljem tekstu ne predstavljaju zvaničan stav NED-a ili IRI-aj.

Rezultate svih dosadašnjih istraživanja možete pronaći na nekom od naša dva organizacijska sajta:

1. novitreciput.org u sekciji *Publikacije*

2. istrazivanja.rs u sekciji *Blog*

NAŠ TIM

U okviru našeg istraživanja angažovano je više ljudi koji se bave različitim projektnim aktivnostima. Kor naše grupe istraživača čine sledeći ljudi:

**Dragoslav
Rašeta**
Monitoring
medija

**Dimitrije
Milić**
Monitoring
medija

**Miljan
Mladenović**
Istraživanja
javnog mnjenja

**Lana
Radnić**
Fokus grupe

**Mijat
Kostić**
Fokus grupe

O istraživanju

Rast uloge Kine u svetu, ali i u Srbiji, kroz vreme postao je i bitna tema u domaćem javnom mnjenju. Iako je rat u Ukrajini preuzeo centralnu pažnju međunarodne i političke javnosti, uloga Kine primetna je sve vreme kao tema koja je važna, ali nedovoljno analizirana. Bilo da se radi o kineskim investicijama, spora vezanog za Tajvan, saradnji Kine i Srbije ili budućnosti Kine kao svetske sile, domaća javnost je većinski imala stav o ovim pitanjima.

Naša organizacija je u okviru projekta „Raising Awareness About Foreign Authoritarian Influence“ koji sprovodi uz podršku Nacionalne zadužbine za demokratiju – NED (National Endowment For Democracy - NED) obradila pitanje Kine i njene uloge u Srbiji i svetu iz ugla medija i građana naše zemlje. Cilj ovog istraživanja je bio praćenje stavova javnog mnjenja o Narodnoj Republici Kini kroz tri aktivnosti koje su bile dominantne u našem dosadašnjem radu, a koje su bile posvećene i ovoj državi konkretno.

Elementi i metodologija

U okviru istraživanja naša organizacija je sprovela medijski monitoring 15 popularnih news portala u Srbiji u periodu od 1. marta 2022. do 28. februara 2023.* Zahvaljujući programskoj platformi Pulsar naši istraživači obradili su reprezentativan uzorak od preko 8 100 objavljenih članaka u poslednjem posmatranom dvomesečnom periodu, kao i preko 75 000 članka od početka praćenja u martu 2022. Obradeni su članci koji su u sebi spominjali na bilo koji način međunarodno važne države i saveze (Kina, SAD, Rusija, Ukrajina, Tajvan, NATO...) i lidere ovih država i organizacija (Džo Bajden, Vladimir Putin, Ursula fon der Lajen, Olaf Šolc, Emanuel Makron, Si Đinping,...).

Cilj ovog dela istraživanja bio je da utvrdimo na koji način su uticajni mediji u Srbiji predstavljali navedene aktere, da li postoje upečatljivi narativi oko njih ili ključnih međunarodnih zbivanja i promene međunarodne političke situacije, kome su mediji bili u proseku naklonjeni i da li su u medijima postojale teme koje su bile vezane za ove aktere, a da se ne tiču samo rata u Ukrajini, kineske politike i generalnog stanja međunarodne politike. Zahvaljujući našim nalazima iz pregleda medijske slike mogli smo da utvrdimo generalni ton spominjanja navedenih aktera i da identifikujemo narative koji su bili najzastupljeniji.

Nakon utvrđenih nalaza iz domaćih medija i u januaru i februaru ove godine, cilj našeg istraživanja bio je da još jednom proverimo kompatibilnost medijske slike sa stavovima građana Srbije. U cilju utvrđivanja povezanosti načina predstavljanja aktera u medijima i stavova građana o istim akterima, naša organizacija je od 13. do 17. aprila 2023. sprovela istraživanje javnog mnjenja na reprezentativnom uzorku celokupne populacije Srbije bez teritorije Kosova od 1441 ispitanika i seriju fokus grupa na teritoriji grada Bora. Kroz ukrštanje ova tri izvora, naša organizacija je uspela da dođe do kompletnije slike stanja javnog mnjenja u Srbiji i kroz ugao gledanja načina saopštavanja medija o međunarodnoj političkoj situaciji i Kini kao akteru, ali i kroz upoznavanje sa stavovima građana Srbije oko ovog pitanja i povezanih političkih tema.

*alo.rs, b92.net, blic.rs, danas.rs, informer.rs, novosti.rs, mondo.rs, kurir.rs, rts.rs, srbijadanas.com, rs.n1info.com, nova.rs, espresso.co.rs, objektiv.rs i telegraf.rs (u poslednjem dvomesečnom periodu bez srbijadanas.com zbog zabeleženog drastičnog pada poseta ovom sajtu)

Ciljevi istraživanja

1. Utvrditi medijsku sliku u Srbiji vezano za Kinu, njenu ulogu u Srbiji i svetu, kao i ostale važne aktere svetske politike.
2. Utvrditi šta građani Srbije misle o navedenim važnim svetskim političkim pitanjima i kako vide Kinu i saradnju Srbije sa Kinom.
3. Utvrditi koliko su ton izveštavanja medija i stavovi građana slični i da li su uzročno povezani.

Medijski monitoring

U cilju utvrđivanja na koji način mediji u Srbiji mogu imati uticaja na domaće javno mnjenje i stavove građana o spoljnoj politici i ulozi različitih velikih sila, naša organizacija je sprovela medijski monitoring i za početani period 2023, od 1. januara do 28. februara za 14 uticajnih news portala u Srbiji. Na ovaj način želeli smo da saznamo na koji način su mediji u Srbiji prenosili vesti koje se tiču najvažnijih svetskih političkih aktera i koji narativi vezani za njih su bili prisutni u navedenom periodu. Zahvaljujući platformi *Pulsar* i nizu ključnih reči koje se tiču navedenih aktera, naša organizacija je uspela da identifikuje glavne medijske narative i generalni ton spominjanja Kine i drugih najvažnijih političkih aktera u svetu i u kontekstu međunarodne političke situacije.

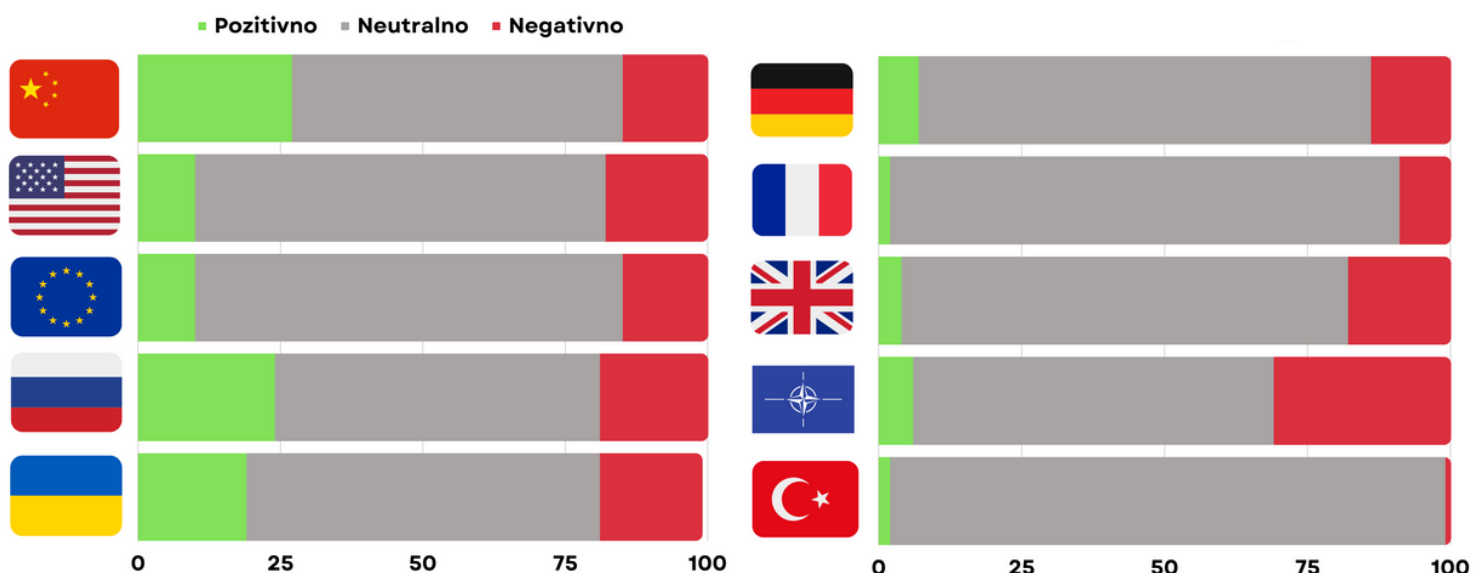
Cilj ovog dela istraživanja bio je da utvrdimo na koji način su uticajni mediji u Srbiji predstavljali navedene aktere, da li postoje upečatljivi narativi oko njih, kome su mediji bili u proseku naklonjeni i da li su u medijima postojale teme koje su bile vezane za Kinu, a da se ne tiču već ustanovljenih pravilnosti. U periodu januara i februara broj članaka koji spominje Kinu se nalazio u prosecima prethodno posmatranih perioda, s obzirom da u kontinuitetu Rusija i Ukrajina generišu disproporcionalno veliki deo pažnje domaće javnosti.

Nakon utvrđenih nalaza iz domaćih medija i u prva dva meseca 2023, cilj našeg istraživanja bio je da proverimo kompatibilnost medijske slike sa stavovima građana Srbije. U cilju utvrđivanja povezanosti načina predstavljanja aktera u medijima i stavova građana o istim akterima, naša organizacija je u navedenom periodu sprovela istraživanje javnog mnjenja na reprezentativnom uzorku celokupne populacije Srbije bez teritorije Kosova i seriju fokus grupa na teritoriji grada Bora. Kroz ukrštanje ova tri izvora, naša organizacija je uspela da dođe do kompletnije slike stanja javnog mnjenja u Srbiji i kroz ugao gledanja načina saopštavanja medija o Kini, ali i kroz upoznavanje sa stavovima građana Srbije oko kineske uloge u svetu i Srbiji, kao i pratećih međunarodnih tema.

S obzirom da je tema međunarodne političke situacije bila jedna od važnijih tema u medijima u navedenom periodu, veliki broj članaka spominjao je neke od korišćenih ključnih reči, koje su olakšavale pretragu online spominjanja traženih pojmova. Naš istraživački tim analizirao je medijsku sliku u periodu januar-februar na reprezentativnom uzorku od 8 140 medijskih članaka koji su spominjali neke od aktera. Nakon odstranjivanja članaka koji su irelevantni za analizu i čije spominjanje glavnih svetskih političkih aktera nema politički relevantnu konotaciju, rezultati koji su dobijeni pokazuju izvesene afinitete i trendove na makro nivou, iako je trend pristrasnosti ukupno gledano u velikom padu i u ovom periodu.

Rezultati monitoringa

Ukupni rezultati za celokupni posmatrani period od 1. januara do 28. februara 2023. na reprezentativnom uzorku od 8 140 članaka

Kao što je bio slučaj i sa prethodnim dvomesečnim presecima praćenja glavnih medija, приметni su identični sentimentima kada se radi o Kini i ostalim državama i savezima. U januaru i februaru ove godine Kina je ostala pozitivno predstavljena ponovo u dvocifrenim neto pozitivnim rezultatima. Za razliku od Ukrajine i Rusije o kojima se generalni ton izveštavanja medija menjao, Kina je uz manje promene ostala najkonzistentnije pozitivno predstavljena u uticajnim medijima, iako manje spominjana od Rusije ili Ukrajine. U ovom dvomesečnom periodu to se još jednom potvrdilo.

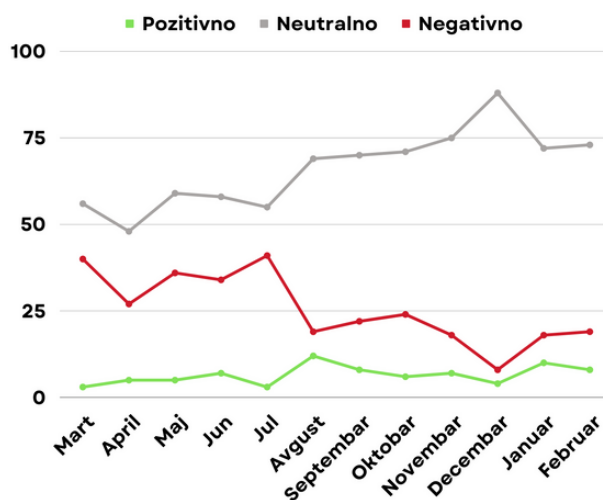
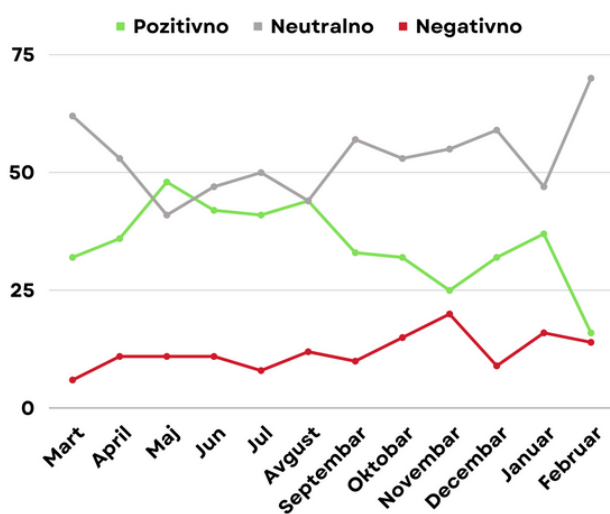
Blagu pozitivnu predstavljenost zabeležile su i Ukrajina i Rusija, dok je kada se radi o zapadnim državama i organizacijama opstao manje ili više negativan sentiment. Dok je Kina u ovom dvomesečnom periodu ostala najpozitivnije ocenjena, приметan je i trend blagog smanjenja negativne predstavljenosti Sjedinjenih Američkih Država. Jednociifrena neto negativna predstavljenost je u slučaju SAD bila retkost, dok je i u januaru i u februaru bila zabeležena kao pravilnost. Ostali zapadni akteri ostali su u svojim prethodnim negativnim prosecima, gde su oni najmanji bili za Evropsku uniju i Francusku, a nešto veći za NATO, Nemačku i Ujedinjeno Kraljevstvo.

Na drugoj strani, specifičnost ovog dvomesečnog perioda je drastičan rast broja spominjanja Turske u domaćim medijima, prvenstveno zbog zemljotresa koji je pogodio ovu zemlju u navedenom periodu. Od ukupnog broja spominjanja Turske od 28. feburara prošle godine do 28. februara ove godine, čak trećina je zabeležena samo u periodu januara i februara 2023. Najveći broj vesti o Turskoj u ovom posmatranom periodu bio je ili bez ikakvog političkog sadržaja ili u potpunosti neutralan.

Iz tog razloga, kao glavni zaključci ovog dvomesečnog perioda mogu se izdvojiti: najpozitivnije predstavljanje Kine od svih aktera, nastavak umerenijeg predstavljanja Rusije i Ukrajine, pad negativnog predstavljanja SAD-a i popularnost Turske u medijima zbog pitanja zemljotresa.

Kina i SAD kroz svaki mesec

Ukupni rezultati za celokupni posmatrani period od 1. marta 2022. do 28. februara 2023. na reprezentativnom uzorku od 75 943 članaka

Kao što je već u prethodnoj celini navedeno, rat u Ukrajini je u domaćim medijima imao predominantan uticaj na medijske teme. Rusija i Ukrajina su iz tog razloga bile ubedljivo najčešće spominjani akteri u najčitanijim portalima. Međutim, pri vrhu liste po spominjanju u kontinuitetu se nalazila Kina, ali i Sjedinjene Američke Države, često predstavljene kroz okvir globalnog nadmetanja za moć između ove dve svetske sile. Kada se upoređi njihova paralelna medijska predstavljenost, mogu se videti značajno različiti obrasci izveštavanja o njima, a naročito na početku prethodne godine.

Kinu je kroz prethodnih godinu dana karakterisala stabilna neto pozitivna predstavljenost, koja se od prošle jeseni blago smanjila. Peking je od visokih dvocifrenih neto pozitivnih rezultata u poslednjem četvoromesečnom periodu pao na mahom jednocifrene pozitivne rezultate. Prvenstveni uzrok toga je manjak pozitivnih tekstova koji se tiču saradnje Kine i Srbije, odnosno takozvanog "čeličnog prijateljstva", kako je ova saradnja često definisana u medijima. Kineska pozitivna predstavljenost u medijima u značajnoj meri zavisi i od pozitivnih poruka državnih funkcionera. S obzirom da važnijih povoda nije bilo u poslednjem četvoromesečnom periodu, većina kineske pozitivne predstavljenosti bila je oslonjena na afirmativne tekstove o ulozi ove države u svetu u antizapadnim medijima.

Na drugoj strani, Sjedinjene Američke Države predstavljene medijski kao glavni politički rival Kine, kroz mesece imaju sve povoljniju predstavljenost. Od početka rata u Ukrajini SAD generišu veoma negativnu neto predstavljenost i bivaju okrivljene za ratni sukob, da bi se pred kraj leta prošle godine udeo negativnih članaka drastično smanjio. Iako udeo afirmativnih članaka pratično nije rastao od marta 2022. do danas, mediji sve neutralnije predstavljaju Ameriku i odnos ove države prema Srbiji.

Narativi o Kini

Važnost Kine za domaće medije vidi se po konstantnoj kvantitativnoj prisutnosti i spominjanju, ali i već vidljivim obrascima predstavljanja ove države prema domaćoj publici. Relativno konzistentni narativi oko ove države primetni su u prethodnih godinu dana i vezani su za nekoliko aktuelnih tema, gde su ove teme manjim delom vezane za Srbiju. Nova uloga Kine u svetu je najvećim delom predmet spominjanja ove države kroz već ustaljene obrasce i koji su u najvećem delu veoma afirmativni u odnosu na ovu državu i njenu buduću ulogu u svetu.

Narativ koji je dominantan u gotovo celom posmatranom periodu vezan je za Kinu kao buduću ili već sadašnju supersilu broj jedan, koja će moći ili već može da uspešno parira Sjedinjenim Američkim Državama. Članci ove vrste najčešće predstavljaju kinesku ekonomiju, visoke tehnologije i način upravljanja društvom kao superiornim u odnosu Zapad, ali i optimistično govore o kineskim vojnim kapacitetima. Peking je najčešće predstavljan i kao sve vojno jači, naročito u sferi mornarice i novih modela aviona.

Kada se radi o svetskoj politici i globalnim odnosima, Kina je predstavljena i kao stožer globalne koalicije antizapadnih država u razvoju. U tom smislu se odnosi Moskve i Pekinga predstavljaju kao veoma čvrsti i da su oni neki vid brane od zapadne dominacije, koja je u medijima implicitno ili eksplicitno predstavljena kao opasnost. Na taj način se takozvani "BRICS" ili Šangajska organizacija za saradnju predstavljaju kao buduću važni politički akter na svetskoj sceni naspram Sjedinjenih Američkih Država i njenih saveznika.

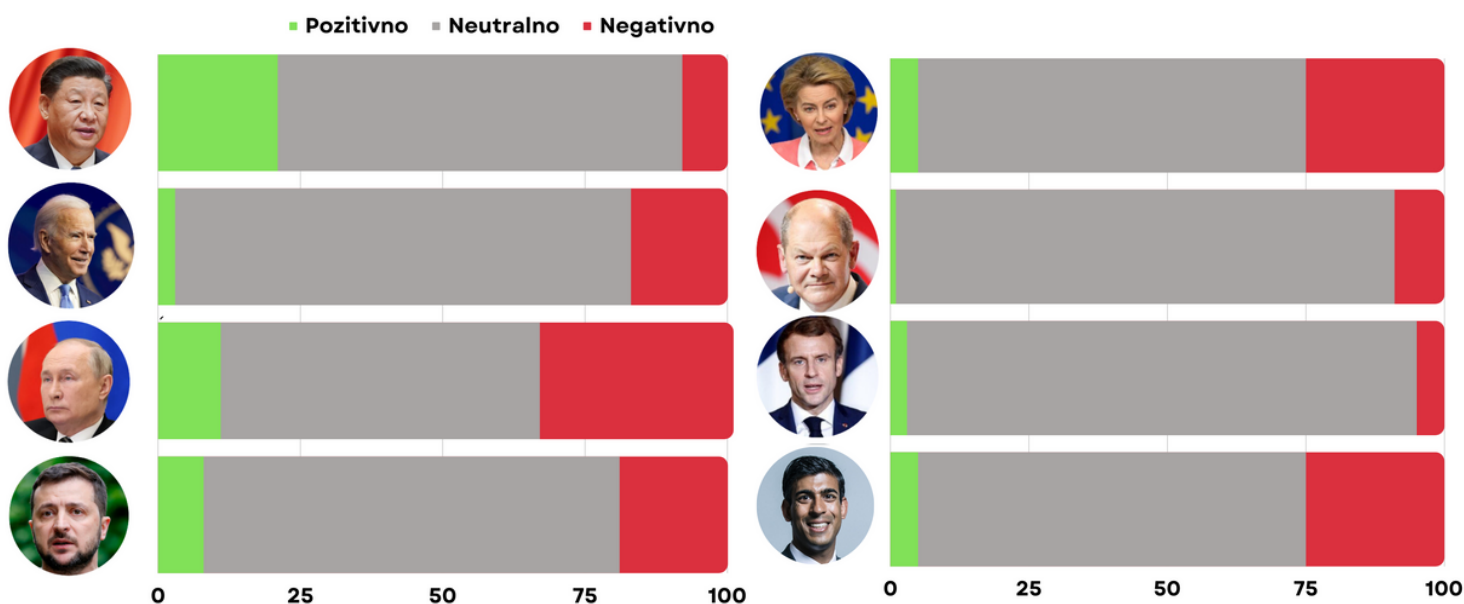
Na drugoj strani, kroz vreme se pitanje Tajvana sve češće javlja kao tema u domaćim medijima, sa relativno konzistentnim pristupom ovoj temi. Ugao gledanja na ovu temu je predominantno prokineski, odnosno antitajvanski. Tajvan su domaćim medijima predstavlja kao odmetnuta kineska provincija pod američkom kontrolom i čija je jedina funkcija da bude marioneta Zapada i remetilac kineskog uspona. U tom smislu, Tajvan se iz negativnog ugla predstavlja kao "druga Ukrajina" ili se prave paralele sa pitanjem Kosova. Domaći mediji gotovo nikada ne spominju ko je na vlasti na Tajvanu, kakva je to vlast, šta je politika te vlasti i šta misle građani ostrva. Predstavljanje Tajvana je u tom smislu jednodimenzionalno kao zapadne (pre svega američke) marionete i aktera, koja će pre ili kasnije biti pokorena od strane Kine.

Kada se radi o kineskoj ulozi u regionu, ona je mešovito predstavljena u odnosu na vrstu medija i komentatore na ove teme. Državni funkcioneri najviše su zaslužni za afirmativno predstavljanje Kine kroz formulaciju "čelično prijateljstvo" i zahvalnost za saradnju, prvenstveno u sferi ekonomije i kineskih investicija u Smederevu i Boru. Približnu pozitivnu predstavljenost od strane članova vlade ili predsednika države, ima jedino Mađarska i premijer ove države Viktor Orban. U tom smislu, značajan deo pozitivnih narativa o ulozi Kine u odnosima sa Srbijom imaju državni funkcioneri.

Na drugoj strani, među kritički nastrojenim medijima i političkim akterima, Kina i njene investicije su periodična meta napada prvenstveno po kriterijumu ekologije i odnosa prema zaštiti životne sredine. U tom delu javnosti Kina je predstavljena kao država koja donosi "prljave investicije" i ima svoje interese koje ne može da ispuni drugde. Takođe, primetno je i predstavljanje Kine kao države kojoj je Srbija značajno finansijski dužna i periodično se javljaju formulacije "dužničkog ropstva" prema ovoj državi. U tom smislu, dok je Kina skoro uvek globalno afirmativno predstavljena, kada se radi o njenoj ulozi u Srbiji u značajnom delu postoji razlika u uglu gledanja u odnosu na domaću političku opredeljenost medija i komentatora u medijima.

Si Đinping i drugi lideri u medijima

Ukupni rezultati za celokupni posmatrani period od 1. januara do 28. februara 2023. na reprezentativnom uzorku od 8 140 članaka

Tokom godinu dana posmatranja najčitanijih portala u Srbiji i njihovog načina prenošenja informacija koje se tiču glavnih država, saveza i njihovih lidera, primetna je jedna glavna pravilnost. Ta pravilnost je da su lideri mahom lošije predstavljani od država i organizacija koje predstavljaju, ali da se najčešće kreću u sličnom odnosu pozitivnih i negativnih tekstova kao i države i organizacije na čijem su čelu.

Kao što je slučaj i sa Kinom, Si Đinping je lider koji ima kontinuirano stabilnu pozitivnu predstavljenost u medijima, iako slabiju od same države Kine. Ovaj lider je za razliku od države Kine ređe tema medija, te je recimo u poslednjem dvomesečnom periodu bio preko 20 puta manje spomenut od države na čijem je čelu, skoro 25 puta manje od Vladimira Putina ili oko blizu 18 puta manje od Volodimira Zelenskog. U tom smislu, Si Đinping čak češće biva predstavljen na fotografijama u sadržaju tekstova koji spominju Kinu, a da u samom tekstu i ne bude direktno spomenut imenom i prezimenom. Može se reći da je u domaćim medijima on često lice Kine, ali bez dodatnog sadržaja i detalja o njemu samom.

Na drugoj strani, ostali lideri generišu mahom stabilnu negativnu predstavljenost domaćih medija, gde najveću razliku u odnosu na svoju državu i u 2023. beleži Vladimir Putin. U poslednjim mesecima neto negativna predstavljenost ruskog predsednika periodično je bila veća i od američkog predsednika Džoa Bajdena, koji u kontinuitetu zauzima prvo mesto u ovoj kategoriji zajedno sa različitim britanskim premijerima.

Na drugoj strani, ostali zapadni lideri i predsednik Ukrajine Volodimir Zelenski našli su se u svojim prethodnim negativnim prosejima, gde standardno najblaži negativni rejting i u januaru i februaru nosi Emanuel Makron.

Fokus grupe

U sledećoj fazi istraživanja naša organizacija je sredinom aprila sproveda više fokus grupa sa učesnicima iz Bora i okoline sa ciljem ispitivanja stavova građana u vezi aktuelnih političkih dešavanja u svetu, ali i onih usko vezanih za svakodnevni život i funkcionisanje u njihovom rodnom gradu i njegovoj široj okolini.

Grad Bor bio je naročito zanimljiv za istraživanje koje sprovodimo zbog činjenice da u njemu posluje velika kineska kompanija Zid'in, te se i važna tema za ovu grupu ticala kineskog uticaja na Srbiju i njihov grad. Pored ove teme, ispitanici su imali priliku da iznesu svoje mišljenje i o ratu u Ukrajini i inflaciji u Srbiji i svetu.

Rat u Ukrajini

U trenutku kada je prošlo više od godinu dana od početka sukoba u Ukrajini, fokus pitanja koja pokrivaju ovu temu, u trenutnoj fazi istraživanja, pomerio se sa razgovora o uzrocima i krivcima za situaciju kojoj smo svedoci, ka prognozama narednih dešavanja i pozicioniranju Srbije na sceni svetske politike u budućnosti. Nakon uvodne priče o ukrajinskom sukobu, stiče se utisak da građani Bora oštrije nego pređašnji sagovornici ocenjuju agresiju koju je Rusija izvršila nad Ukrajinom.

Većina ispitanika okarakterisala je napad kao neopravdan čin bez obzira na moguće uzroke i sudeći po iznetim komentarima, Rusija je u ovoj fazi rata percipirana kao strana koja je precenila svoje ratne sposobnosti (*"Podela na dobru i lošu stranu je nemoguća jer i Zapad ima svoj interes, a i Rusija ima svoj interes, došlo je do sukoba interesa na makro nivou, a na mikro nivou došlo je do invazije Ukrajine kao manjeg naroda koji ispašta", "Putin se zaigrao mislio je da je jači, previše je uloženo u propagandu, Rusija nije toliko jaka koliko se predstavlja..."*), *"Jasno je da je Rusija izvršila agresiju na Ukrajinu, čim nisu imali dozvolu UN to je agresija i nema opravdanja."*, *"Rat je bio besmislen onog trenutka kad su Rusi izašli sa opremom iz Drugog svetskog rata..."*).

Kao najveći gubitnici rata, odnosno strane koje najviše ispaštaju zbog sukoba na prvom mestu jednoglasno je izdvojena Ukrajina, zatim ruski narod i na kraju, čitava Evropa koja oseća ekonomske posledice. Na fokus grupi moglo se i čuti da će, iz ugla svetske politike, jedna od posledica rata biti i stvaranje novih blokova i alijansi (Kina - Rusija - Japan), te i da će valuta poput dolara izgubiti na važnosti. Učesnici su bili jednoglasni u stavu da se ukrajinski sukob neće završiti ove godine (*"Čini mi se da će ovo trajati 4 ili 5 godina još, ali neće eskalirati u III svetski rat kao što se na početku mislilo", "Mislim da će rat jako dugo da traje i samo će biti zamrznut konflikt."*).

Tema rata u Ukrajini zaokružena je pitanjima koji se tiču pozicioniranja Srbije i donošenja odluke o konačnom uvođenju sankcija Rusiji. Većina ispitanika smatra da bi neuvođenje sankcija imalo veće posledice po političku budućnost naše države nego neuvođenje, a takvi stavovi potkepljeni su argumentima o preteranoj romantizaciji srpsko-ruskog odnosa i većoj zavisnosti Srbije od EU nego od Rusije na svakom polju (*"Sankcije Rusiji s naše strane nemaju nikakvog realnog značaja jer oni ne bi osetili nikakvu posledicu tih sankcija, mi smo jako mali pion u celoj toj igri pogotovo za Ruse, ali ako želimo da se priklonimo Evropi politički bi bio pametan potez uvesti sankcije, kakve god one bile..."*), *"Treba da uvedemo sankcije, jer kad bismo ih uveli to jednog giganta kao što je Rusija ne bi pogodilo, ne treba razmišljati emotivno već ekonomski, šta je najbolje za našu budućnost, mi smo jednostavno prinuđeni da pratimo ovaj deo sveta. Lekovi, nauka, kultura sve dolazi sa Zapada, naši ljudi idu tamo a ne u Rusiju."*).

Manja grupa ispitanika bila je izričito protiv uvođenja sankcija uz ocenu da takav korak svakako neće ubrzati evropski put naše države, a uticaće loše na podršku koju imamo od strane Rusije (*"Evropa da nas je htela primila bi nas odavno, sigurno nije ovo uslov da bismo mi ušli u EU."*, *"Uvodjenje sankcija ne bi bio korak napred u Evropskim integracijama jer mi imamo mnogo većih problema i prepreka pre toga da rešimo."*)

Ekonomska pitanja i inflacija

Govoreći o ekonomskim posledicama rata koje se osećaju u Srbiji, učesnici fokus grupe ističu da iako je standard u Boru značajno viši nego u drugim gradovima u državi, inflacija je osetna i u njihovom rodnom gradu. Na prvom mestu, kao poskupljenje koje je nedvosmisleno u vezi sa ratom navode stanarine i cene nekretnina u Srbiji (*"Naravno da snosimo posledice, cene stanova i nekretnina su skočile zbog Rusa koji dolaze ovde, to je najočigledniji primer."*, *"Pa snosimo posledice i mi i ceo svet očigledno jer je svuda sve poskupelo, naročito se kod nas to vidi kada su u pitanju stanarine zbor Rusa i Ukrajinaca koji dolaze."*).

S druge strane, ispitanici ističu da je inflacija posledica pandemije Covid-19, kao i loše ekonomske politike naše države godinama unazad. Najveća poskupljenja primećuju kada su u pitanju osnovne životne namirnice, hrana (jaja, ulje, mleko, povrće, voće), higijenski proizvodi, lekovi ali i komunalne usluge, prevoz. Složni su u stavu da očekuju da se ove godine rast cena uspori i inflacija dostigne plafon, odnosno da će iz njihovog ugla postati barem jednocifrena.

Može se zaključiti da i građani Bora identifikuju inflaciju kao najveći ekonomski problem i da po ovom pitanju nema razlike u odnosu na ostale fokus grupe organizovane u drugim gradovima.

Kina i Srbija

Bor je oduvek bio važan industrijski grad u Srbiji s obzirom na činjenicu da se u njemu nalazi jedan od najvećih rudnika bakra u Evropi. Od 2018. godine upravljanje rudnikom povereno je kineskoj kompaniji Zidín koja beleži značajnu dobit u svom poslovanju. Od građana Bora želeli smo da saznamo kako ocenjuju poslovanje kineske kompanije, kako na društvenu zajednicu utiče prisustvo značajan broj kineskih radnika i u globalu, šta misle o trenutnoj i budućoj saradnji Srbije i Kine i u drugim oblastima osim ekonomije.

Govoreći o kompaniji Zidín, ispitanici su izneli kako pozitivne tako i negativne strane njihovog poslovanja u Boru. Kao pozitivne strane istaknute su visoke plate koje imaju zaposleni u rudnicima, veći životni standard u Boru i mogućnost lakog zaposlenja (*"Zidín zapošljava mnogo ljudi i zbog njih se otvorilo mnogo firmi koje saraduju s njima, oko 80 posto domaćinstava u Boru zavisi na neki način od Kineza - neki direktno, a neki indirektno kao npr. privatnici čiji se posao vezuje za Zidín, štamparije, hoteli, prevoznici..."*, *"Bor je zbog Zidína drugi po prosečnoj plati u Srbiji posle Beograda, dobro je što postrojenja konačno rade. Možeš da se zaposliš čim završiš školu što je dobro jer ranije u RTB nisi mogao da uđeš nikako bez veze."*, *"Te visoke plate u Zidínu teraju i ostale poslodavce da dignu svoje plate."*, *"Pozitivno je što neke lokalne inicijative traže novac i dobijaju od Zidína za npr. renoviranje objekata, pokazuju neku društvenu odgovornost."*).

Negativna strana poslovanja Zidina vezuje se za lošu ekonomsku politiku države Srbije, netransparentnost u sklapanju ugovora i donošenju odluka kao i neodgovorno postupanje sa domaćim resursima, bez dugoročnog plana razvoja (*"Srbija je prodana, predsedniku je okej što mi kupujemo naše zlato od stranog investitora. Kako je moguće da smo mi bili u tolikom minusu da su oni samo za mesec dana rada već bili u plusu? Naše loše poslovanje dovodi do toga da postajemo robovi Kinezima."*, *"Zidin posluje netransparentno, ali za to je kriva država Srbija, mi nemamo tačan podatak koliko je Kineza uopšte došlo, njima je dozvoljeno da voze po gradu bez vozačkih dozvola, potpuno bezakonje. To je dopušteno je jer naša saradnja izgleda ovako: mi konkurišemo za kredit, oni nam kredit odobre i postave svoje uslove, dovedu svoju kompaniju i svoje ljude, nama prividno raste BDP, a ustvari taj novac uopšte ne ide nama. Sve što je iskopano u Zidinu šalje se u Kinu i mi ovde ne pravimo nikakav profit koji možemo da delimo."*, *"Loša strana je što kada je nešto državno, država gleda da što duže od toga profitira i da se produži životni vek rudnika, a kad je rudnik tuđ onda investitor gleda samo da što pre sve iskopa i ode dalje, oni će za 50 godina da iscrpe sve rudne rezerve i tada se Bor gasi jer mi drugu granu nemamo."*, *"Puni su stomaci a puna su i pluća arsena i ne znam šta ćemo da radimo kad sve iskopaju i odu za 20, 30 godina."*, *"Budžet grada je drastično uvećan zbog Zidina i plaćanja rudne rente sa 900 miliona na 6 milijardi, a mi gradimo megalomanske projekte i akvapark, a nemamo bolnicu ni puteve, vlast gleda da izvuče pare za svoju korist."*)

Podeljena su mišljenja o tome koliko zapravo Kineza živi i radi u Boru i okolini, a procene variraju od 3 pa čak i do 15 hiljada, a njihovo prisustvo definitivno se oseća u kontekstu društvenog života u Boru.

Sagovornici ističu da su kulturološke razlike između srpskog i kineskog naroda velike i utiču na percepciju i segregaciju, što zbog nepoverenja domaćeg stanovništva, što zbog sistemskog izdvajanja svojih radnika van društva od strane Zidina (*"Ima negativnih posledica njihovog prisustva u društvu jer se teško uklapaju u kulturu, ponašaju se nekako prosto, problem je što nešto što je u Kini normalno tipa da slikaš osobu na ulici kod nas nije i obrnuto. Čini se da utiču loše na neke aspekte života npr. priča se po gradu da su otvorene javne kuće zbog njih i da ima mnogo podvođenja, priča se i da ti koji rade u Zidinu su ustvari na isdržavanju zatvorske kazne, ima dosta tuča..."*, *"Zidin aktivno radi na tome da radnike potpuno odvoji od stanovništva što privatnim prevozima što sklanjanjem u periferiju grada van društva."*, *"Kod građana se oseća averzija prema Kinezima, inkluzija postoji samo onda kada neko ima korist od njih. Obični kineski radnici doživljavaju neprihvatanje od 80 posto Borana, jer su kategorizovani kao primitivni i nasilni samo zato što postoje velike kulturološke razlike, i jezik im je mnogo drugačiji i slabo koriste engleski."*)

Zanimljivo je istaći podatak da se većina učesnika fokus grupe slaže u stavu da je ekološka situacija značajno i приметно bolja od kako je Zidín preuzeo nekadašnji RTB Bor, te da im deluje da kineska kompanija vodi više računa o zelenim politikama od svojih predhodnika (*"Ekološka situacija je bolja nego kad je bio RTB Bor, imali smo periode kada na pijaci koja je besmisleno postavljena u centar zagađenja morali smo da idemo sa maskama."*, *"Kinezi su siguno popravili malo situaciju što se tiče vazduha, izvori vode u našoj okolini su prilično čisti."*, *"Čini mi se da se trude da zagađenje bude manje da ne bi bili prst u oko EU, napravili su stanice za prečišćavanje vode da mere imput i autput kod rudnika... bave se i pošumljavanjem."*, *"2015. godine zagađenje je bilo strašno, ceo grad je smrdeo na sumpor, vazduh je bio obojen i morali smo da nosimo maske po gradu a od kad su Kinezi došli ta situacija nije takva, naši su nas daleko više trovali ranije."*).

Za kraj, fokus grupa poentirana je zajedničkim utiskom da je Kina trenutno najjača svetska sila u ekonomskom smislu (jača od SAD i Rusije), te da je samim tim i saradnja i partnerstvo sa Kinom našoj državi najvažnije za budućnost. Kao vid saradnje predloženi su obrazovanje, izvoz hrane i turizam. U tom smislu može se reći da naši građani uprkos pomešnim utiscima o saradnji sa Kinom na lokalnom nivou, relativno pozitivno vide globalnu ulogu Kine u svetu i partnerstvo sa ovom državom.

Istraživanje javnog mnjenja

U sledećoj fazi istraživanja naša organizacija je sprovedela istraživanje javnog mnjenja radi boljeg uvida u stavove građana o ratu u Ukrajini i svim pratećim posledicama u sferi međunarodne politike i posledica po Srbiju i njenu spoljnu politiku. Anketa je sprovedena na nivou Srbije (bez KiM) od 13. do 17. aprila.

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1441 ispitanika. Istraživanje je sprovedeno u okviru onlajn panela (CAWI), a upitnik se sastojao od ukupno 30 obaveznih pitanja i 14 uslovnih i neobaveznih pitanja. Prosečno vreme popunjavanja upitnika iznosilo je 13 minuta (iz računice izbačeni najniži i najviši autlajeri).

Istraživanje je ovaj put više bilo usmereno na poziciju Srbije u aktuelnim političkim okolnostima u svetu, ali i na to kako naši građani gledaju na Kinu, njenu budućnost i ulogu u svetu. Pojedina pitanja postavljena i u prvoj anekti u junu prošle godine, uključena su i u ovu anketu, radi merenja trendova podrške za različite hipotetičke spoljnopolitičke poteze Srbije.

Ekonomska očekivanja

Naše istraživanje je i ovaj put započeto sa setom ekonomskih pitanja u odnosu na očekivanja građana oko njihovog budućeg standarda, trenutnog finansijskog statusa i budućnosti stabilnog snabdevanja različitim energentima i robama.

Kao i u prethodnim istraživanjima primetan je kontinuirani pesimizam ispitanika kada se radi o njihovom životnom standardu u poređenju sa prethodnom godinom. Samo 11,9% učesnika ankete navelo je da ove godine očekuje viši životni standard nego prethodne godine, a 31,8% učesnika navelo je da očekuje isti životni standard. Kada se radi o pesimističnijem delu naših ispitanika, on je i ovog puta bio natpolovičan, te je 56,4% građana navelo da ove godine očekuje niži životni standard. Broj pesimista je blago opao od prethodnog istraživanja u korist ispitanika koji tvrde da će životni standard biti isti.

Kada se radi o proceni trenutnog ekonomskog standarda naših ispitanika, deluje da se njihov status nije menjao u odnosu na prethodnu anketu. Udeo različitih ekonomskih klasa u ukupnoj populaciji ostao je identičan. Nešto manje od petine ispitanika (18,2%) tvrdi da njihova porodica nema dovoljno za osnovne životne potrebe (hrana i boravak), dok najviše njih (čak 51%) ispitanika tvrdi da ima dovoljno novca da sebi priušti osnovne uslove života (hrana i boravak), ali nema mogućnost da priušti sebi veće troškove (odlazak u restoran, u pozorište, na koncert ili u klub, putovanje po Srbiji i u okolne zemlje).

Kada se radi o preostalim ispitanicima, nešto manje od četvrtine ispitanika (23%) tvrdi da njihova porodica može da priušti sebi veće troškove (odlazak u restoran, u pozorište, na koncert ili u klub, putovanje po Srbiji i u okolne zemlje), ali nema mogućnost da priušti sebi skuplje investicije (automobil, kuća/stan, vikendica). Na kraju, samo 7,8% ispitanika tvrdi da njihova porodica ima dovoljno novca da sebi priušti sve što joj u datom momentu bude potrebno.

Kada se radi o različitim strahovima koji se tiču stabilnog snabdevanja robama različite vrste, primetan je dalji pad udela pesimista. Kada se radi o energentima, probleme u stabilnom snabdevanju očekuje nešto ispod jedne trećine građana koji su učestvovali u anketi. U proseku 31% ispitanika ima očekivanja da će biti problema u snabdevanju naftom, električnom energijom i gasom. Kada se radi o stabilnom snabdevanju hranom, samo 18,8% gaji takav pesimizam.

Najveći strah kod naših ispitanika ostaje, kao i u svim prethodnim anketama, strah od inflacije i pada životnog standarda. Čak 61,9% učesnika ankete ima strah od inflacije i njenog uticaja na životni standard građana Srbije. Na drugoj strani, najmanje ispitanika oseća strah kada se radi o hipotetičkom nuklearnom ratu, snabdevanju hranom ili ugrožavanju životne sredine, odnosno manje od 20% njih. Strah od ugrožavanja nacionalne bezbednosti se tako popeo na drugo mesto, sa čak 32,9% ispitanika koji ima strah u odnosu na ovu pojavu u 2023.

Na skali procene važnosti odnosa očuvanja životne sredine i poboljšanja životnog standarda, i ovaj put ispitanici obe teme smatraju važnim, ali na važniju poziciju postavljaju životni standard. Samo 9,4% učesnika ankete smatra da je jedino životni standard bitan, dok tek 1% ispitanika smatra da je jedino bitno očuvanje životne sredine. Najveći broj ispitanika smatra da su obe teme od podjednake važnosti (43,8%), a malo više od trećine građana (34,8%) smatra da su obe teme važne, ali da prednost ima životni standard. Udeo građana koji smatraju obe teme važnim, ali daju prednost životnoj sredini, čini 11% ispitanih učesnika ankete.

Na osnovu odgovora naših ispitanika, može se reći da ponovo postoji generalni pesimizam oko budućeg ekonomskog standarda i inflacije, te da su strahovi naših građana predominantno vezani za ekonomska pitanja, a manje za bezbednosne ili energetske izazove.

Rat u Ukrajini i posledice

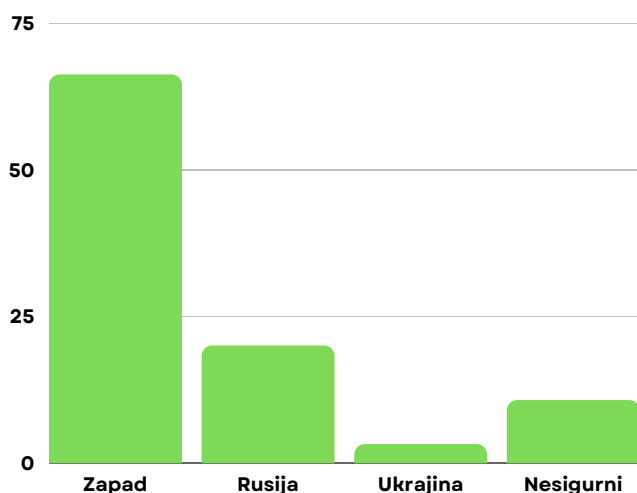
Iako je prošlo preko godinu dana od početka rata u Ukrajini, tema je ostala kao najdominantnija tema međunarodne politike i u medijima. Naša organizacija je iz tog razloga ponovo inkorporirala više pitanja koja se tiču ovog sukoba, očekivanja građana i posledica po različite aktere svetske politike.

Kao što je i ranije bio slučaj, kada se radi o odgovornosti za rat u Ukrajini, naši građani u kontinuitetu većinski krive Zapad, što je i u ovoj anketi bio slučaj kod tačno dve trećine ispitanika (66,2%). Samo 20% ispitanika za rat okrivilo je Rusiju, 10,7% ispitanika nije bilo sigurno ili nije znalo odgovor, dok je tek 3,2% ispitanika okrivilo Ukrajinu za rat. Primetno je da naši građani, kao i u većini fokus grupa, smatraju da Rusija nije krivac za rat i da je odgovornost najveća na Zapadu, a najmanja na Ukrajini kao jednoj od strana koja učestvuje u sukobu.

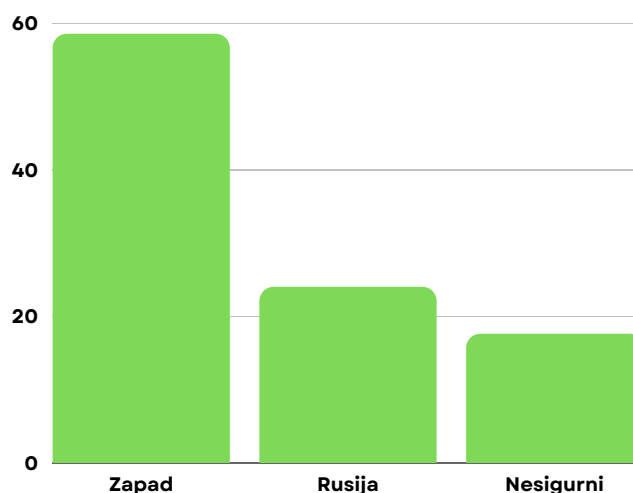
Kada se radi o trenutnim sankcijama uvedenim Rusiji i njihovim ekonomskim posledicama, naši ispitanici većinski smatraju da će zapadne države snositi veće posledice. Čak 58,5% građana smatra da će najveće posledice snositi Zapad, 24% smatra da će veće ekonomske posledice snositi Rusija, dok skoro petina ispitanika nije sigurna (17,6%).

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1441 ljudi na teritoriji Srbije (bez Kosova) od 13. do 17. aprila

Odgovornost za rat u Ukrajini

Ko će snositi veće ekonomske posledice sankcija?

Buduća spoljna politika Srbije

Kao i u našem prvom ovogodišnjem istraživanju nastavili smo ispitivanje trendova stavova naših građana oko ključnih spoljnopoličkih dilema Srbije. Međunarodna politička i ekonomska situacija dovela je do promena u globalnim odnosima velikih sila i njihovih saveznika, te je naš cilj bio i ostao da izmerimo mišljenje i potencijalne promene stavova naših građana o usmerenju Srbije u novim međunarodnim zbivanjima. Primetno je da su stavovi ispitanika kroz prethodnih godinu dana u značajnoj meri dosta čvrsti.

Na osnovu prošlogodišnjih trendova koji su pokazivali mešovite stavove naših građana u različitim oblastima spoljne politike i interesa Srbije, mogu se primetiti identični stavovi i u našem ovogodišnjem aprilskom istraživanju. Antizapadni i proruski sentiment građana u političkoj sferi se preneo i u april 2023, dok se i proevropsko raspoloženje u oblasti ekonomije blago smanjilo u odnosu na prethodne mesece.

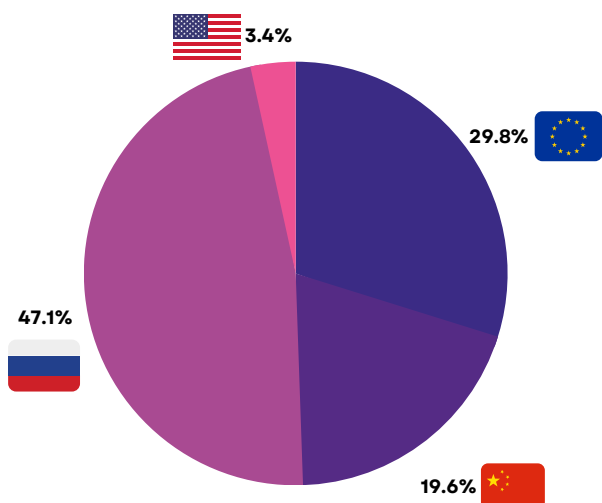
Na pitanje o izboru najvažnijeg političkog partnera Srbije i u ovom istraživanju najveći procenat dobila je Rusija, sa čak 47,1% ispitanika. Drugo mesto zauzela je ponovo Evropska unija sa tačno 29,8%, a na trećem mestu se našla Kina sa 19,6%, dok se SAD javljaju ponovo kao izbor 3,4% naših ispitanika. Može se ustanoviti da se dosadašnji pad Kine i rast SAD-a u procentima zaustavio, te da u političkoj sferi raspodela podrške ostaje identična raspodeli iz prethodnog istraživanja javnog mnjenja.

Sa druge strane, u sferi ekonomije primetno je da je Evropska unija ponovo rangirana kao ubedljivo prvoplasirana u gotovo svim oblastima, iako nešto niže nego u prethodnim anketama. Na pitanje o tome ko je najvažniji ekonomski partner Srbije, čak 71,1% ispitanika odgovorilo je da je to Evropska unija, njih 19,1% odabralo je Kinu, 9,6% odabralo je Rusiju, dok se SAD pojavljuju samo u tragovima. Na pitanje na koga bi Srbija trebalo da se ekonomski osloni u budućnosti, Evropsku uniju odabralo je 43,9% ispitanika, Kinu je odabralo njih 22,5%, Rusiju 19,4%, a Sjedinjene Američke Države 2,1% ispitanika. Njih 12,1% nije sigurno kod odgovora na ovo pitanje.

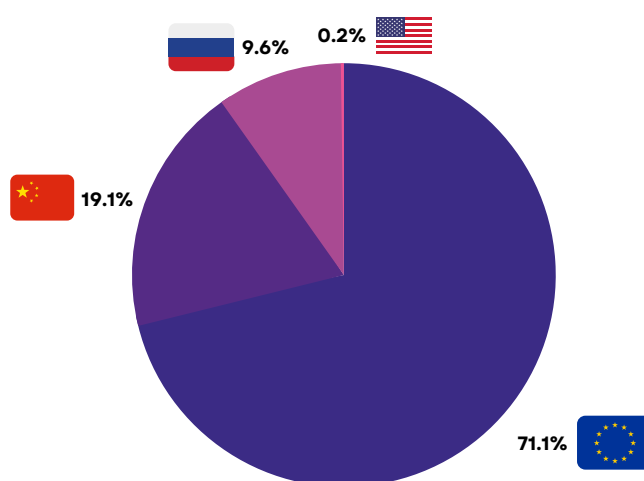
Kada se radi o stranim investicijama, ponovo smo pitali građane iz kojih organizacija i država dolaze najčistije i najisplativije strane investicije. Čak 31,4% ispitanika nije bilo sigurno ili nije znalo odgovor na ovo pitanje, dok je 50,1% ispitanika odabralo Evropsku uniju, 9,2% Rusiju, 7,5% Kinu, 1,1% SAD, dok se u istraživanju u tragovima javljaju i Ujedinjeni Arapski Emirati i Norveška, kroz dopisane odgovore naših ispitanika.

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1441 ljudi na teritoriji Srbije (bez Kosova) od 13. do 17. aprila

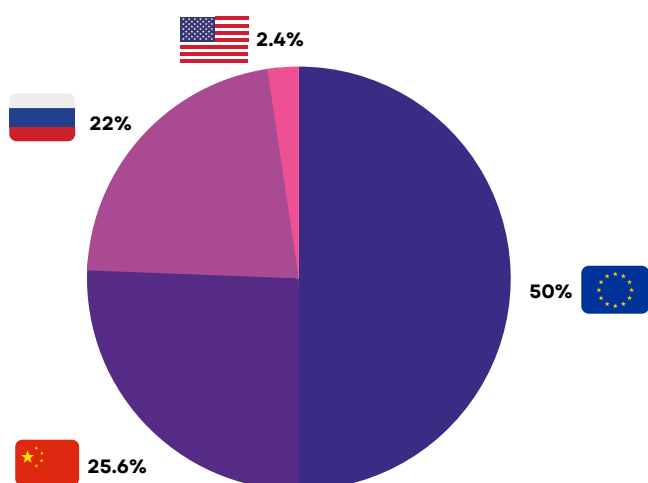
Glavni politički partner

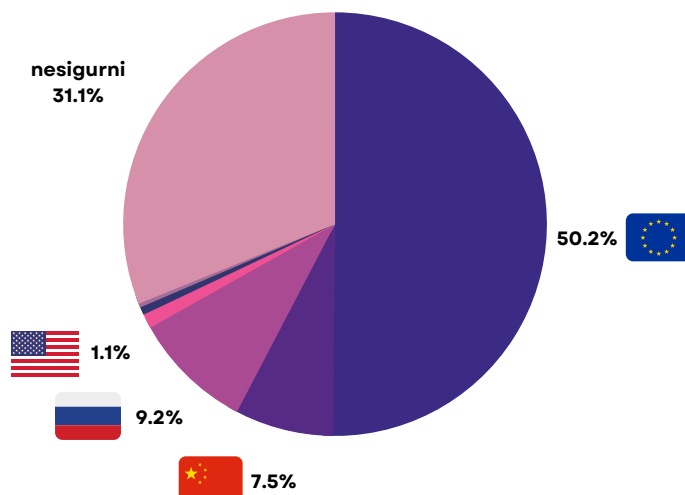
Glavni ekonomski partner

Ekonomski oslonac za budućnost

Ekološki najčistije i ekonomski najisplativije investicije

Pitanje spoljnopolitičke orijentacije Srbije ostalo je dobrim delom nepromenjeno. Taj vid manjka vidljivih promena u stavovima najočigledniji je kada se radi o hipotetičkom referendumu o opredeljivanju Srbije između Zapada i Rusije, ukoliko politika neutralnosti postane nemoguća. Kao i u svim prošlogodišnjim istraživanjima, nikad bliže tačno polovini građana (u ovom slučaju 49,6%) odabralo bi svrstavanje uz Rusiju, njih 30,5% odabralo bi Zapad, dok je preostala petina ispitanika u kategoriji ne znam / nisam siguran/na.

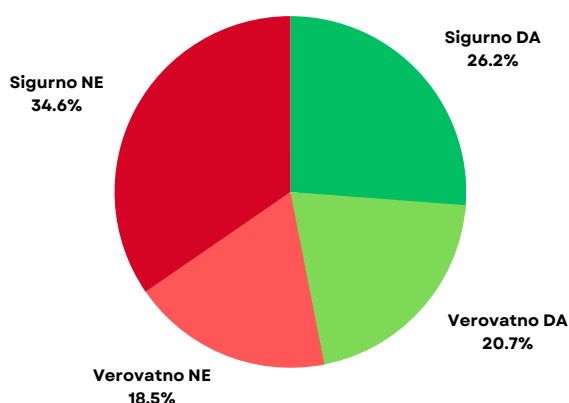
Razlika u motivacijama ispitanika da biraju jednu ili drugu stranu ostala je i u ovom istraživanju javnog mnjenja. Kod učesnika ankete koji su birali Rusiju, predominantni razlozi za taj izbor bili su: antizapadni sentiment, kulturološka bliskost i pozivanje na tradicionalno savezništvo sa Rusijom. Kada se radi o ispitanicima koji su odabrali Zapad, prvenstveni razlog bila je ekonomska zavisnost Srbije od Zapada, a manjim delom stav da je Srbiji mesto na Zapadu. Nesigurni ispitanici najčešće su kao razlog svoje nesigurnosti birali podeljenost između simpatija prema Rusiji i visokog stepena ekonomske zavisnosti od Zapada.

Ispitanici su tradicionalno većinski izrazili protivljenje uvođenju sankcija Rusiji. U ovom istraživanju 72,1% ispitanika smatra da Srbija ne bi trebalo da uvodi bilo kakve sankcije Rusiji, dok se za minimalne sankcije odlučilo 9,1% ispitanika. Kada se radi o oštrijim merama sankcija sa strane Srbije, 13,2% smatra da bi Srbija trebalo da se u potpunosti uskladi sa režimom sankcija Evropske unije, dok veći deo sankcija bez obaveze usklađivanja sa Evropskom unijom podržava 5,7% ispitanih građana.

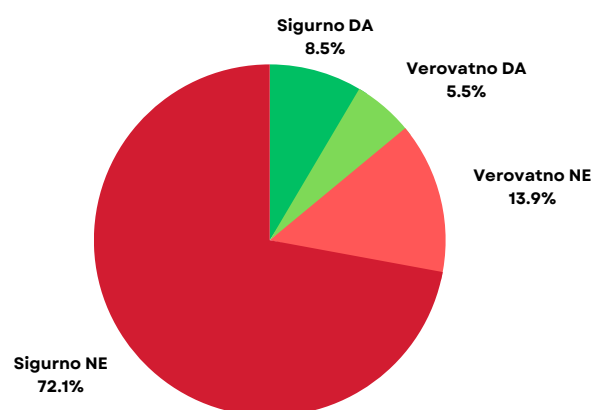
Kada se radi o hipotetičkom referendumu o ulasku u Evropsku uniju (EU) i Severnoatlansku alijansu (NATO) ima manjih promena. Nivo evroskepticizma vidno je opao, dok veliko protivljenje NATO članstvu nije. Za ulazak u Evropsku uniju sigurno bi glasalo 26,2% i verovatno bi glasalo 20,7%, dok bi sigurno protiv glasalo 34,6%, a verovatno protiv bi glasalo 18,6%. Kada se radi o hipotetičkom ulasku u NATO, 8,5% ispitanika bi glasalo sigurno za i 5,5% bi glasalo verovatno za, dok bi sigurno protiv bilo čak 72,1% i verovatno protiv 13,9% ispitanika.

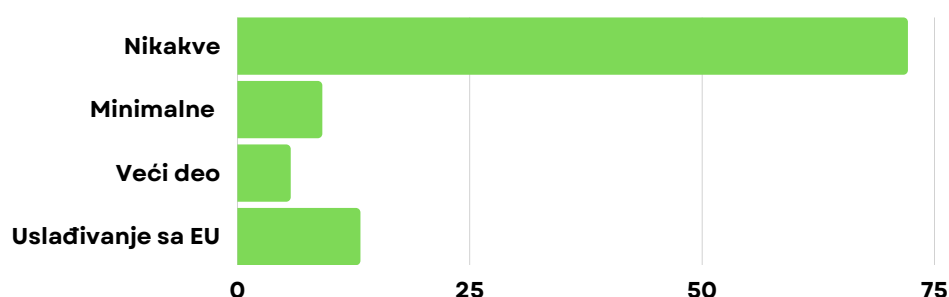
Srbija u Evropskoj uniji

Srbija u NATO-u

Da li bi Srbija trebalo da uvede sankcije Rusiji i u kom obliku?

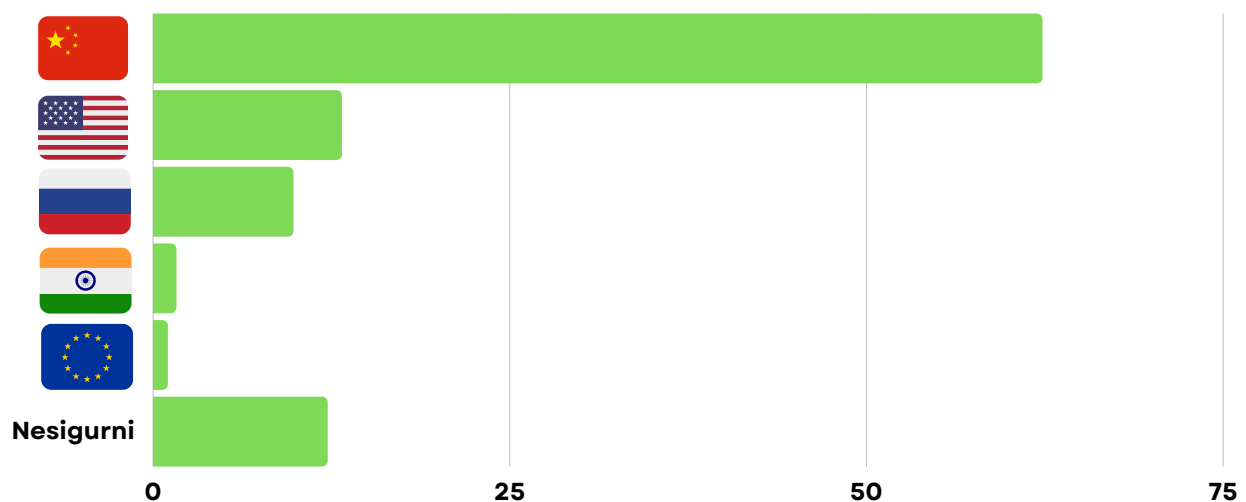
Stavovi o Kini

S obzirom na rastuću ulogu i važnost Kine u svetu i regionu Zapadnog Balkana, kao i sve češćoj temi Tajvana u domaćim medijima, naša organizacija je odlučila da i u ovom istraživanju uključi blok pitanja koja se tiču stavova građana o Kini i njejoj ulozi u svetu i odnosima sa Srbijom. Kao što je već moglo da se vidi u prethodnim pitanjima, Kina je kao politički i ekonomski partner relativno visoko rangirana od strane ispitanika, iako ni po jednom pitanju nije zauzela prvo mesto.

Za početak, građani su imali priliku da ocene ko je važniji za Srbiju kao partner, Kina ili Rusija. Na osnovu njihovih odgovora, može se utvrditi da Kina ima blagu prednost od 52,4% naspram 47,6% koliko je dobila Rusija. Takođe, građani su veoma optimistični kada se radi o budućoj snazi Kine na svetskoj sceni. Građanima su bile ponuđene opcije: SAD, Kina, Indija, Evropska unija, Ne znam / nisam siguran/na i drugo - dopiši. Na pitanje o očekivanjima građana koja svetska sila će biti najmoćnija 2040. godine, Kinu je odabralo čak 62,3% ispitanika, a Sjedinjene Američke Države 13,2%. Treće mesto je zauzela Rusija sa 9,8%, Indiju je navelo 1,6%, Evropsku uniju 1%, dok je 12,2% ispitanika bilo u kategoriji ne znam / nisam siguran/na. U odnosu na prethodnu anketu primetan je blagi pad ispitanika koji je izabrao Sjedinjene Američke Države, blagi rast Rusije i minimalni rast Evropske unije.

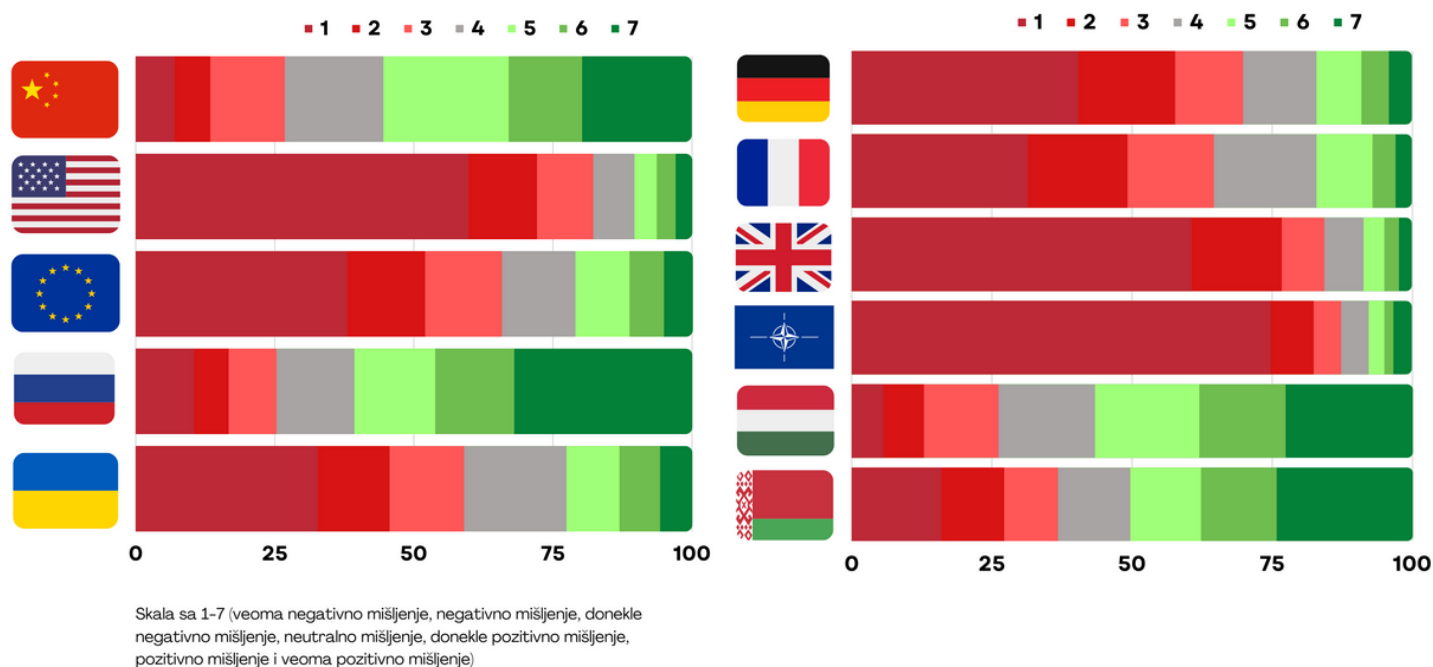
Kada se radi o pitanju Tajvana, upitali smo građane da li su upoznati sa sporom Tajvana i Narodne Republike Kine. Oko dve trećine ispitanika (65,1%) navelo je da je upoznato sa sporom, blizu jedne četvrtine (23,7%) da je upoznato donekle, dok je 6,6% navelo da je za spor čulo. Samo 4,6% učesnika ankete navelo je da nije čulo za ovaj spor. Ispitanike koji su naveli da su upoznati sa navedenim sporom pitali smo da li smatraju da bi vojni upad Narodne Republike Kine na Tajvan bio opravdan. Na osnovu odgovora učesnika ankete može se utvrditi da bi takav potez od strane građana Srbije imao određeni vid podrške i u ovoj anketi. Skoro polovina upitanih ispitanika (49,3%) smatra da bi to bilo opravdano, oko jedne trećine (32,4%) smatra da to ne bi bilo opravdano, a malo manje od petine (18,3%) ne zna ili nije sigurno.

Po Vašem mišljenju, koja država će biti najmoćnija 2040. godine?

Stav građana o državama i savezima

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1441 ljudi na teritoriji Srbije (bez Kosova) od 13. do 17. aprila

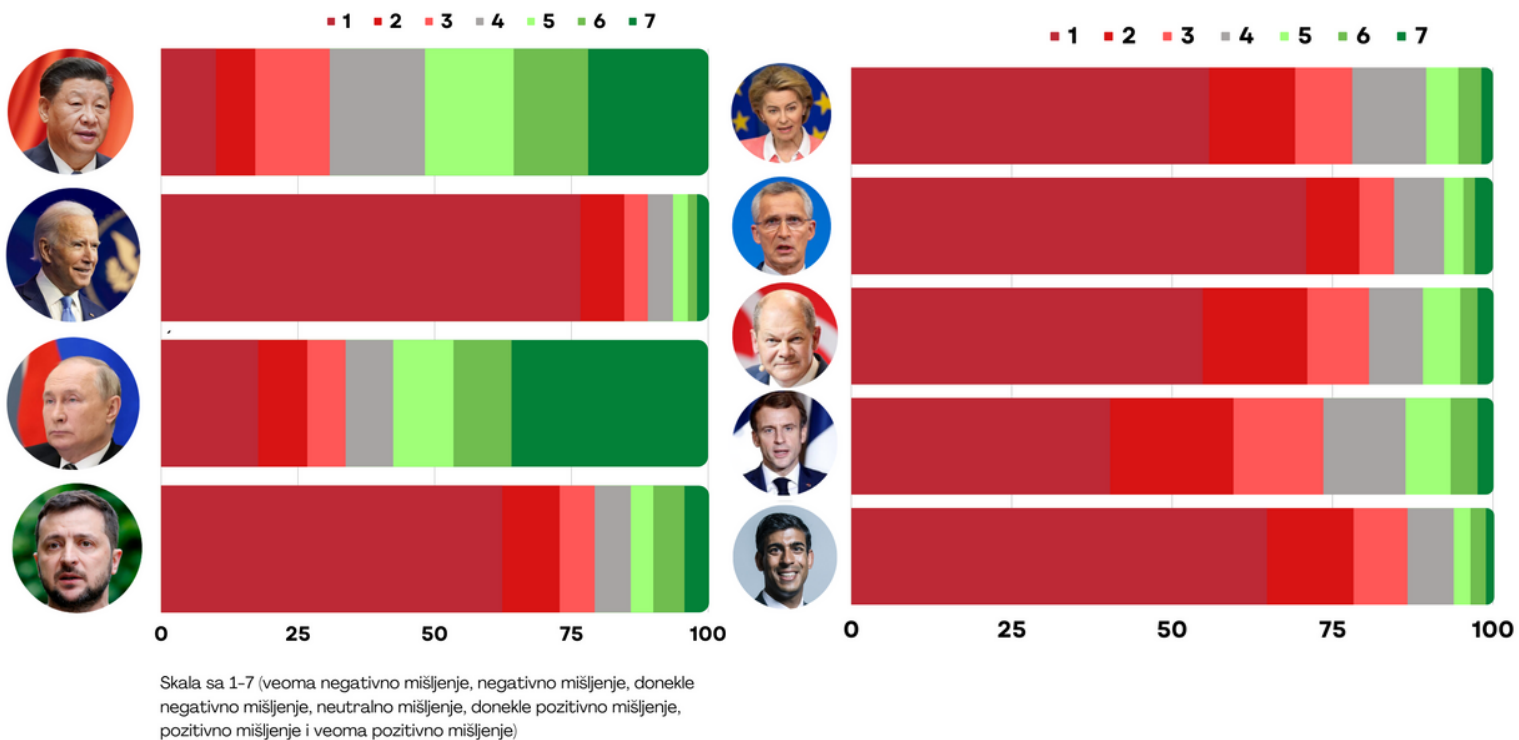
Stavovi i ocenjivanje različitih država i saveza od naših građana nisu se promenili praktično u bilo kojoj od anketa sprovedenih od strane naše organizacije u prethodnih godinu dana. Iako se medijska slika o različitim akterima ublažavala, u kontekstu dosta neutralnijeg i manje polarizujućeg predstavljanja, ispitanici nisu značajnije menjali svoje stavove. Jak antizapadni sentiment i afiniteti prema Kini, Rusiji i Mađarskoj opstali su i u aprilskoj anketi.

Rusija i Kina ostaju najpopularnije države, gde je u slučaju Rusije podrška značajno intenzivnija, što se meri po značajno većem udelu najviše ocene 7. U slučaju Kine 19,7% ispitanika dalo je ovoj državi najvišu ocenu, dok je u slučaju Rusije taj udeo bio skoro cela trećina (32%). Simpatije građana su u slučaju Kine zato nešto blaže, te najveći deo ispitanika (22,5%) ima samo donekle pozitivno mišljenje. Veliki udeo pozitivnih ocena beleže još samo Mađarska i Belorusija, a od ostalih država najmanje negativnih ocena ima Ukrajina.

Što se zapadnih država i organizacija tiče, negativno mišljenje se nije menjalo u prethodnih godinu dana, te je ono najintenzivnije kada se radi o Ujedinjenom Kraljevstvu, Sjedinjenim Američkim Državama i NATO-u. Francuska, Nemačka i Evropska unija, iako se nalaze takođe u zoni veoma negativne percepcije ispitanika, nemaju natpolovičan udeo najniže ocene 1, što je slučaj sa prethodno navedenim zapadnim akterima.

Stav građana o svetskim liderima

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1441 ljudi na teritoriji Srbije (bez Kosova) od 13. do 17. aprila.

Kada se radi o različitim svetskim liderima, dosadašnje pravilo je bilo da su oni u najvećoj meri bili lošije ocenjeni od samih država i organizacije koje predstavljaju. To pravilo se zadržalo i u ovom istraživanju, gde je prosečna ocena za lidere bila za nekoliko decimala ili celu ocenu manja. Najveća razlika je primetna u slučaju Ursule fon der Lajen i Džoa Bajdena, koji su primetno lošije rangirani od Evropske unije i Sjedinjenih Američkih Država, kao i Volodimira Zelenskog koji je imao natpolovičan udeo najlošije ocene 1, dok je oko Ukrajine kao države slika bila značajno izbalansirana.

Vladimir Putin je ostao ponovo najpozitivnije rangirani lider, iako je u medijima u poslednjim mesecima prethodne godine i prva dva meseca ove godine ton izveštavanja bio konzistentno veoma negativan. On je opstao kao lider čija je najčešća ocena i najviša ocena 7, dok je suprotan primer Džo Bajden, kod koga je udeo ocene 1 praktično 3/4 svih ocena. Si Đinping takođe beleži veoma visok rejting i takođe se nalazi u samom vrhu popularnosti.

Takođe, primećeno je i pravilo da uprkos promenama na čelu Ujedinjenog Kraljevstva tokom 2022, građani su svakom britanskom premijeru davali ocenu 1 u natpolovičnom odnosu. Iako je Riši Sunak tek skorije zamenio Liz Tras na čelu Ujedinjenog Kraljevstva, ocene koje su mu ispitanici dali i u aprilskom istraživanju gotovo da su identične ocenama prethodne premijerke.

Glavni zaključci

- Mediji su što se tiče dugoročnih trendova ostali dominantno antizapadno orijentisani i konstantno pozitivno orijentisani kada se radi o Kini. Najveću zaslugu za pozitivnu predstavljenost Kine imaju državni funkcioneri i antizapadni mediji, koji Kinu definišu kao jaku kontratežu SAD-u.
- Mediji u kontinuitetu Kinu predstavljaju kao rastuću silu i državu koja će uskoro ili već jeste prestigla SAD po moći, te da će to promeniti svetski poredak.
- Rusija i Ukrajina su ostale najčešće spominjane države, ali u značajno neutralnijem tonu u poslednjim mesecima.
- Kina je od strane naših građana viđena kao sila u usponu koja će 2040. preći SAD po moći u svetu. Solidno je rangirana kao politički i ekonomski partner.
- Uz Rusiju i Vladimira Putina, naši građani Kinu i Si Đinpinga najbolje ocenjuju u ponudi različitih svetskih država, saveza i njihovih lidera.
- Naši građani većinski smatraju da su informisani oko pitanja Tajvana, a oni koji tvrde da su informisani većinski smatraju da je vojni upad Kine na ostrvo opravdan.
- Evropska unija ostaje kod građana rangirana kao ekonomski partner broj jedan, izvor najčistijih i najisplativijih investicija, kao i ekonomski oslonac za budućnost. U ovim kategorijama Kina i Rusija značajno lošije stoje.
- Najveći strah građana ostaje visoka inflacija koja bi uticala negativno na njihov standard, a na drugom mestu se nalazi ugrožavanje nacionalne bezbednosti. Pesimizam oko snabdevanja energentima i hranom je u padu.
- Primetan je blagi pad evroskepticizma kod naših građana u odnosu na prethodna istraživanja, dok čvrsto protivljenje sankcijama Rusiji ostaje iznad dvotrećinske većine.

**GODIŠNJI PREGLED
MART 2022-APRIL 2023.**

MAJ 2023.